

Vylučovací žaloba

Na majetek sepsaný do majetkové podstaty dlužníka se po dobu trvání účinků soupisu pohlíží jako na majetek dlužníka bez ohledu na to, zda je dlužník (skutečně) vlastníkem takového majetku. I v insolvenčním řízení platí, že dokonce i tehdy, stala-li se pohledávka zajištěná zajišťovacím převodem vlastnického práva splatnou před rozhodnutím o úpadku, ale zajištění stále trvá (nebylo vypořádáno způsobem předvídaným ve smlouvě), sepíše insolvenční správce předmět zajištění do majetkové podstaty jako vlastnictví dlužníka. Zajištěný věřitel má pouze právo přihlásit svou pohledávku do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka jako zajištěnou (s právem na uspokojení z výtěžku zpeněžení zajištění); vyloučení zajištění ze soupisu majetkové podstaty dlužníka se z titulu takového vlastnictví úspěšně domoci nemůže. Věřitel, jehož pohledávka je zajištěna zajišťovacím převodem vlastnického práva (a jenž je tedy podmíněným vlastníkem majetku původně patřícího dlužníkovi), není od zahájení insolvenčního řízení (§ 109 odst. 4 insolvenčního zákona) oprávněn uplatnit právo na uspokojení ze zajištění jiným způsobem než přihláškou zajištěné pohledávky (srov. § 109 odst. 1 písm. b/, § 166 insolvenčního zákona). Možnost zpeněžit zajištěný majetek způsobem sjednaným ve smlouvě o zajišťovacím převodu práva tak věřiteli zaniká nastoupením účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 ICdo 147/2022-93 ze dne 30.11.2023)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce M. P., zastoupeného Mgr. K.S., advokátkou, se sídlem v B., proti žalovanému Mgr. Lukáši Hojdnovi, LL.B., se sídlem v P., jako insolvenčnímu správci dlužníků D. B. a M. B., zastoupenému Mgr. V.B., advokátem, se sídlem v P., o vyloučení majetku z majetkové podstaty, vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 81 ICm 3020/2021, jako incidenční spor v insolvenční věci dlužníků D. B., a M. B., vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. KSPH 67 INS 8749/2021, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 13. června 2022, č. j. 81 ICm 3020/2021, 104 VSPH 298/2022-67 (KSPH 67 INS 8749/2021), tak, že dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 13. června 2022, č. j. 81 ICm 3020/2021, 104 VSPH 298/2022-67 (KSPH 67 INS 8749/2021), se odmítá v rozsahu, v němž směřuje proti té části prvního výroku, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek insolvenčního soudu v bodě II. výroku o nákladech řízení, jakož i v rozsahu, v němž směřuje proti druhému výroku o nákladech odvolacího řízení; ve zbytku se zamítá.

Z odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou, doručenou soudu dne 1. listopadu 2021, domáhal vyloučení označeného osobního automobilu Škoda Superb (dále jen „automobil“) z majetkové podstaty dlužníků (D. a M. B.) s odůvodněním, že ke dni zahájení insolvenčního řízení jim nesvědčilo vlastnické právo k automobilu, jehož vlastníkem je věřitel č. 19, společnost MONETA Auto, s. r. o. (dále jen „společnost M“), a to na základě zajišťovacího převodu práva. Zároveň žalobce, jakožto věřitel dlužníka s vykonatelnou pohledávkou ve výši 500 000 Kč, k automobilu uplatnil zadržovací právo, neboť byl v dobré víře, že dlužník je jeho vlastníkem.

2. Krajský soud v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) rozsudkem ze dne 10. února 2022, č. j. 81 ICm 3020/2021-40, žalobu zamítl (bod I. výroku) a uložil žalobci nahradit žalovanému náklady řízení

(bod II. výroku).

3. Insolvenční soud vyšel zejména z toho, že:

[1] Mezi společností M (jako úvěrujícím) a dlužníkem (jako úvěrovaným) byla dne 7. července 2017 uzavřena smlouva o úvěru č. 33674121, jejímž předmětem bylo poskytnutí finančních prostředků na úhradu kupní ceny automobilu. Součástí této smlouvy byla i smlouva o zajišťovacím převodu práva a smlouva o výpůjčce automobilu. Společnost M odstoupila od úvěrové smlouvy dopisem ze dne 20. května 2021 z důvodu, že dlužník je v úpadku. Podle úvěrové smlouvy se však toto odstoupení nedotýká zajištění.

[2] Dopisem ze dne 13. dubna 2021 žalobce dlužníkovi sdělil, že dne 23. března 2021 uplatnil zadržovací právo k automobilu.

[3] Dne 10. května 2021 bylo zahájeno insolvenční řízení na majetek dlužníků. Usnesením ze dne 20. května 2021, č.j. KSPH 67 INS 8749/2021-A-10, insolvenční soud rozhodl o úpadku dlužníků, povolil jeho řešení oddlužením a insolvenčním správcem ustanovil žalovaného.

[4] Přihláškou doručenou insolvenčnímu soudu dne 29. června 2021 (P19-1) uplatnil žalobce v insolvenčním řízení vykonatelnou pohledávku za dlužníkem ve výši 500 000 Kč s příslušenstvím na základě elektronického platebního rozkazu Okresního soudu v Benešově ze dne 16. února 2021, č. j. EPR 36511/2021-6, a to jako nezajištěnou.

[5] Přihláškou doručenou soudu dne 8. července 2021 (P20-1) uplatnila společnost M v insolvenčním řízení mj. dílčí nevykonatelnou pohledávku ve výši 171 250,19 Kč, zajištěnou „zástavním právem“ k automobilu, jež byla při přezkumném jednání v plném rozsahu zjištěna.

[6] Dne 15. září 2021 insolvenční správce zapsal do majetkové podstaty dlužníků automobil, o čemž následně, dopisem ze dne 4. října 2021, vyrozuměl žalobce a současně jej poučil o možnosti podat žalobu na vyloučení automobilu z majetkové podstaty.

4. Na tomto základě insolvenční soud uzavřel, že žalobci k automobilu nesvědčí právo, které by vylučovalo jeho zapsání do soupisu majetkové podstaty dlužníků. Žalobce mohl svá práva k předmětu zajištění realizovat výhradně přihlášením pohledávky jako zajištěné, což neučinil (pohledávku přihlásil jako nezajištěnou), kdežto pohledávka společnosti M je přihlášena jako zajištěná. Uzavřel proto, že insolvenční správce zapsal automobil do soupisu majetkové podstaty v souladu s § 205 a § 217 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona).

5. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

6. Odvolací soud – cituje § 225 insolvenčního zákona a § 1395 odst. 1, § 1397, § 1398, § 2040 a § 2044 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“) – shodně s insolvenčním soudem uzavřel, že žalobci k předmětnému automobilu svědčí pouze zadržovací právo jako zajištění uspokojení jeho pohledávky. Zajištění pohledávky žalobce zadržovacím právem však není právem, jež by vylučovalo zařazení automobilu do soupisu majetkové podstaty nebo jež by představovalo jiný důvod, pro který neměl být automobil do soupisu zahrnut. Předmět zajištění totiž nemůže být vyloučen z majetkové podstaty. Jelikož žalobce přihlásil pohledávku do insolvenčního řízení jako nezajištěnou, vzdal se tím práva na přednostní uspokojení pohledávky jako pohledávky zajištěné. Toto své opomenutí nemůže napravit cestou vylučovací žaloby. Odvolací soud pak s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. července 2013, sen. zn. 29 NSČR 23/2012, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 8, ročníku 2014, pod číslem 98, konstatoval, že žalobce nemůže být s vylučovací žalobou úspěšný jen proto, že za jiný důvod vyloučení věci z majetkové podstaty označil

vlastnické právo třetí osoby.

7. Proti rozsudku odvolacího soudu v celém rozsahu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného nebo procesního práva, které dílem nebyly dovolacím soudem vyřešeny, dílem jde o otázky, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a dílem o otázky, které mají být dovolacím soudem posouzeny jinak. Tvrdí, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a požaduje, aby Nejvyšší soud změnil napadené rozhodnutí, případně aby je i spolu s rozhodnutím insolvenčního soudu zrušil, a věc vrátil odvolacímu nebo insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

8. Dovolatel namítá, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu zejména tím, že nepřipustně zužuje okruh osob, které mohou podat vylučovací žalobu, a to pouze na vlastníky věci pojaté do majetkové podstaty. Dále pak dovozuje, že výklad § 225 insolvenčního zákona ve vztahu k zadržovacímu právu a majetku, který prokazatelně není ve vlastnictví dlužníka, je otázkou v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešenou. Míní, že odkaz odvolacího soudu na usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 23/2012 není správný, jelikož tyto závěry byly překonány novou právní úpravou. Má za to, že zajištění pohledávky ve prospěch společnosti M zaniklo, jelikož ta je nepodmíněným vlastníkem předmětného automobilu, a tak pro neexistenci vlastnického práva dlužníků ani dovolatel nemůže být zajištěným věřitelem a automobil neměl být pojat do majetkové podstaty dlužníků.

9. Pro dovolací řízení je rozhodné aktuální znění občanského soudního řádu.

10. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

K dovolání proti výrokům o nákladech řízení.

11. Nejvyšší soud dovolání, v části směřující proti prvnímu výroku napadeného rozhodnutí, jímž odvolací soud potvrdil bod II. výroku rozsudku insolvenčního soudu o nákladech řízení, a proti druhému výroku napadeného rozhodnutí o nákladech odvolacího řízení, odmítl podle § 243c odst. 1 o. s. ř. jako objektivně nepřipustné podle § 238 odst. 1 písm. h/ o. s. ř.

K dovolání proti části prvního výroku napadeného rozsudku ve věci samé.

12. Nejvyšší soud shledává dovolání ve zbylé části přípustným podle § 237 o. s. ř. pro řešení dovoláním předestřené problematiky, neboť se jí dosud v dotčených souvislostech nezabýval.

13. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu nepodávají, a Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

14. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

15. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

16. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou podstatná následující ustanovení insolvenčního zákona a občanského zákoníku:

Podle § 2 písm. g/ insolvenčního zákona se pro účely tohoto zákona rozumí zajištěným věřitelem věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy; zajištěným věřitelem je i agent pro zajištění podle zákona o dluhopisech.

Podle § 167 odst. 1 insolvenčního zákona zajištění věřitelé se v rozsahu zajištění uspokojují ze zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna, nestanoví-li zákon jinak. Pro pořadí jejich uspokojení je rozhodující doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění, nedohodnou-li se zajištění věřitelé písemně jinak. To platí obdobně pro věřitele podmíněných pohledávek nebo pohledávek budoucích, k jejichž zajištění byla zatavena věc, právo, pohledávka nebo jiná majetková hodnota nebo zřízeno jiné zajištění uvedené v § 2 písm. g/.

Podle § 225 insolvenčního zákona osoby, které tvrdí, že označený majetek neměl být do soupisu zahrnut proto, že to vylučuje jejich právo k majetku nebo že tu je jiný důvod, pro který neměl být zahrnut do soupisu, se mohou žalobou podanou u insolvenčního soudu domáhat rozhodnutí, že se tento majetek vylučuje z majetkové podstaty (odstavec 1). Žaloba musí být podána proti insolvenčnímu správci, a to ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy osobě uvedené v odstavci 1 bylo doručeno vyrozumění o soupisu majetku, k němuž uplatňuje právo. Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty insolvenčnímu soudu (odstavec 2). Nebyla-li žaloba podána včas, platí, že označený majetek je do soupisu pojat oprávněně. Totéž platí i tehdy, jestliže insolvenční soud žalobu zamítl, nebo jestliže řízení o žalobě zastavil nebo ji odmítl (odstavec 3).

Podle § 1395 odst. 1 o. z. kdo má povinnost vydat cizí movitou věc, kterou má u sebe, může ji ze své vůle zadržet k zajištění splatného dluhu osoby, již by jinak měl věc vydat.

Podle § 2040 odst. 1 o. z. smlouvou o zajišťovacím převodu práva zajišťuje dlužník nebo třetí osoba dluh tím, že věřiteli dočasně převede své právo.

17. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platí ustanovení občanského zákoníku beze změn od 1. ledna 2014. Ustanovení insolvenčního zákona v podobě citované výše, pro věc rozhodné, platí v nezměněné podobě od rozhodnutí o úpadku dlužníků (od 20. května 2021).

18. Již v rozsudku ze dne 29. října 2015, sp. zn. 29 Cdo 683/2011, uveřejněném pod číslem 116/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 116/2016“), Nejvyšší soud shrnul (na podkladě judikatury přijaté v poměrech zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání), že prostřednictvím vylučovací žaloby podané podle § 225 insolvenčního zákona se pro poměry insolvenčního řízení s definitivní platností vymezuje příslušnost určitého majetku k majetkové podstatě dlužníka. Soud vyhověl žalobě o vyloučení majetku z majetkové podstaty (excindační žalobě) podle § 225 odst. 1 insolvenčního zákona (za splnění dalších předpokladů) tehdy, prokáže-li osoba, která se domáhá vyloučení majetku ze soupisu, nejen to, že tento majetek neměl (nebo ke dni rozhodnutí o žalobě již nemá) být do soupisu zařazen, nýbrž i to, že právo, které vylučovalo zařazení majetku do soupisu, svědčí jí.

19. Uvedený předpoklad může být podle insolvenční úpravy (oproti zákonu o konkursu a vyrovnání nově) nahrazen (jinak naplněn) též tím, že osoba, která se domáhá vyloučení majetku ze soupisu, prokáže, že tento majetek neměl (nebo ke dni rozhodnutí o žalobě již nemá) být do soupisu zařazen a že „tu je jiný důvod, pro který neměl být majetek zahrnut do soupisu.“ Pro věcnou legitimaci žalobce k podání vylučovací žaloby však stále platí (i v režimu § 225 odst. 1 insolvenčního zákona) požadavek, že soupis zasahuje do právní sféry žalobce (vylučovatele), tedy že právě jeho právní sféry se týká „jiný důvod, pro který neměl být majetek zahrnut do soupisu“ (srov. R 116/2016).

20. Na majetek sepsaný do majetkové podstaty dlužníka se po dobu trvání účinků soupisu pohlíží jako na majetek dlužníka bez ohledu na to, zda je dlužník (skutečně) vlastníkem takového majetku (srov. dikci § 205 odst. 4 insolvenčního zákona i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2018, sp. zn. 29 Cdo 6097/2017, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 5, ročník 2019, pod číslem 54).

21. K uplatnění nároků ze zajištění zřízeného prostřednictvím zajišťovacího převodu vlastnického práva v insolvenčním řízení se Nejvyšší soud vyjádřil již v usnesení sen. zn. 29 NSČR 23/2012, na něž přílehlavě odkázal odvolací soud. V něm uvedl, že i v insolvenčním řízení platí, že dokonce i tehdy, stala-li se pohledávka zajištěná zajišťovacím převodem vlastnického práva splatnou před rozhodnutím o úpadku, ale zajištění stále trvá (nebylo vypořádáno způsobem předvídaným ve smlouvě), sepíše insolvenční správce předmět zajištění do majetkové podstaty jako vlastnictví dlužníka. Zajištěný věřitel má pouze právo přihlásit svou pohledávku do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka jako zajištěnou (s právem na uspokojení z výtěžku zpeněžení zajištění); vyloučení zajištění ze soupisu majetkové podstaty dlužníka se z titulu takového vlastnictví úspěšně domoci nemůže.

22. K těmto závěrům přijatým k zajišťovacímu převodu vlastnického práva podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. prosince 2013, se Nejvyšší soud přihlásil i v poměrech právní úpravy zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném od 1. ledna 2014 (§ 2040 a násl. o. z.), a to v rozsudku ze dne 30. června 2021, sen. zn. 29 ICdo 77/2019.

23. Konečně v usnesení ze dne 31. srpna 2017, sen. zn. 29 ICdo 24/2016, Nejvyšší soud doplnil, že věřitel, jehož pohledávka je zajištěna zajišťovacím převodem vlastnického práva (a jenž je tedy podmíněným vlastníkem majetku původně patřícího dlužníkovi), není od zahájení insolvenčního řízení (§ 109 odst. 4 insolvenčního zákona) oprávněn uplatnit právo na uspokojení ze zajištění jiným způsobem než přihláškou zajištěné pohledávky (srov. § 109 odst. 1 písm. b/, § 166 insolvenčního zákona). Možnost zpeněžit zajištěný majetek způsobem sjednaným ve smlouvě o zajišťovacím převodu práva tak věřiteli zaniká nastoupením účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení.

24. V poměrech projednávané věci je třeba posoudit, zda je žalobce v předmětném sporu osobou aktivně věcně legitimovanou k podání vylučovací žaloby, a to v situaci, kdy svoji věcnou legitimaci dovozuje z tvrzení, že k předmětnému automobilu uplatnil zadržovací právo a že automobil není ve vlastnictví dlužníka (patří třetí osobě).

25. Vycházejí z výše uvedené judikatury, Nejvyšší soud přisvědčuje závěru odvolacího soudu, že žalobce se vyloučení předmětu zajištění ze soupisu majetkové podstaty dlužníků z titulu zadržovacího práva úspěšně domoci nemůže.

26. Dovolatel totiž přehlíží, že zadržovací právo má v první řadě funkci zajišťovací (k tomu srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2011, sp. zn. 29 Cdo 3031/2009, uveřejněné pod číslem 123/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Zadržovací právo jako institut zajištění je v rámci insolvenčního řízení postaveno na roveň s ostatními způsoby zajištění (viz § 167 a § 2 písm. g/ insolvenčního zákona). I věřitel uplatňující zadržovací právo (který by měl jinak výsadní postavení) je v insolvenčním řízení zařazen na roveň jinému zajištěnému věřiteli (např. věřiteli se zástavním právem k témuž majetku). Jako zajištěný věřitel má přitom povinnost (chce-li být v insolvenčním řízení uspokojen z majetkové podstaty) uplatnit pohledávku vůči dlužníku podáním přihlášky (§ 165 a § 166 insolvenčního zákona). To je ostatně v souladu i s důvodovou zprávou k insolvenčnímu zákonu (vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002–2006 jako tisk č. 1120); srov. k tomu v judikatuře např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sen. zn. 29 NSČR 16/2011, uveřejněné pod číslem

27. Současně nemá Nejvyšší soud pochybnosti ani o tom, že se žalobce nemůže úspěšně domoci vyloučení majetku ze soupisu majetkové podstaty dlužníků (nemůže být osobou aktivně věcně legitimovanou) s odůvodněním, že označený majetek neměl být do soupisu zařazen proto, že vlastnické právo k předmětnému majetku (automobilu) svědčí třetí osobě (společnosti M). V tomto případě se totiž důvod, pro který by měl být majetek vyloučen z majetkové podstaty, netýká právní sféry žalobce. Žalobu s tímto odůvodněním může úspěšně podat pouze třetí osoba, která má být (podle tvrzení žalobce) vlastníkem sporného majetku.

28. Závěr odvolacího soudu, že zajištění pohledávky žalobce zadržovacím právem není právem, jež by vylučovalo zařazení automobilu do soupisu majetkové podstaty nebo jež by představovalo jiný důvod, pro který neměl být automobil zahrnut do soupisu, tak Nejvyšší soud považuje za správný.

29. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněné dovolací argumentace nepodařilo zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí, Nejvyšší soud dovolání podle § 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř. ve zbylé části zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)
- [Náklady řízení](#)